

Banking credit in the global economic and financial crisis. The situation in Romania

*Creditul bancar în condițiile crizei
economico-financiare globale.
Situția din România*

Petre BUNESCU, Ph.D.

BRD Groupe Societe Generale, Bucharest, Romania
e-mail: petre.bunescu@brd.ro

Abstract

The paper analyses the effects of global financial crisis and presents some arguments that can contribute to mitigating the effects of economic and financial crisis, and therefore to maintaining the important role that the credit you have in supporting these efforts.

Keywords: *subprime credit, the depreciation of regional exchange, banking credit, bank interests*

Rezumat

Lucrarea analizează efectele financiare crizei globale și prezintă câteva argumente care pot contribui la atenuarea efectelor crizei economice și financiare și, ca atare, la menținerea rolului important pe care instituțiile de credit îl au în sprijinirea acestor eforturi.

Cuvinte-cheie: *Credite subprime, deprecierea valutelor regionale, credite bancare, dobânzi bancare*

JEL Classification: G01, F31, G21, G28

Declanșarea - în vara anului 2007 - crizei creditelor *subprime* în Statele Unite a avut un impact, la început, numai pe un segment de cca.150 mld. dolari, considerate credite neperformante (Brooks and Simon, 2007; BloomBiz, 2008). Era, însă numai vârful iceberg-ului. Ulterior apar efectele financiare ce se extind cu rapiditate în SUA, Europa, Asia etc. Apare îndoiala asupra calității activelor la

majoritatea instituțiilor financiar-bancare, se reduc sau chiar se stopează finanțările, iar împrumuturile interbancare se diminuează drastic. Se ajunge, astfel, la un blocaj financiar, la falimente răsunătoare și la promovarea, în regim de maximă urgență a unor programe guvernamentale pentru ieșire din criză.

Anul 2008 a însemnat adâncirea crizei și extinderea ei în aproape toată lumea, inclusiv în România. Turbulențele pe piețele valutare, monetare și bursiere internaționale s-au manifestat și la noi, începând cu finele anului 2008. Indicatorii macroeconomici au cunoscut o deteriorare accelerată, iar deprecierea monedei noastre naționale s-a accelerat rapid, dar în sincronizare cu alte valute regionale. În Tabelul 1 evocăm acest fapt.

Deprecierea valurilor regionale

Tabelul 1

Moneda	Indicativ	Depreciere la finele lunii febr.2009	
		Față de sept.2008	Față de maximele atinse
Leul românesc	RON	-20%	-38%
Zlotul polonez	PLN	-35%	-43%
Forintul maghiar	HUF	-25%	-30%
Coroana cehă	CZK	-20%	-25%
Rubla rusească	RUB	-25%	-37%

Practic, toate valutele din regiune au cunoscut depreciere severe, iar băncile centrale și guvernele au trebuit să adopte rapid măsuri de stăvilire a acestor tendințe.

Pentru România, începuturile crizei - octombrie 2008 - au coincis și cu diminuarea rating-ului de țară sub limita de *investment grade*, (Wall Street, 2008), cu consecințe imediate în creșterea riscului de țară de la cca.1,7% în iulie 2008 la cca.6,5% la finele aceluiași an.

În aceste condiții costul resurselor externe atrase de băncile românești a crescut în mod semnificativ și, pe cale de consecință, au explodat dobânzile la credite. În plus, temerile induse de criza financiară în rândul populației au condus și la o precipitare a unora dintre clienții băncilor de retragere a unor sume însemnate de bani lichizi și ținute în numerar, acasă, ori în seifurile băncilor.

O altă parte a depozitelor populației în lei a migrat înspre devize – euro, în special – sau în titluri de stat, percepute ca plasamente cu risc zero.

Creșterea accelerată a deficitului bugetar, spre finele anului 2008 și nevoia crescândă de finanțare a statului a pus presiune pe resursele – și așa limitate din economie – conducând la creșterea accelerată a dobânzilor la depozitele clientelei bancare.

La aceasta s-a mai adăugat și o lipsă de încredere între bănci, determinată și de falimentarea sau preluarea de către stat a unor mari bănci occidentale, care a făcut să apară pe piața interbancară românească dobânzi ce au depășit - în octombrie 2008 - chiar și nivelul de 60-70% anual.

În aceste condiții creditarea bancară a încetinit drastic, iar în prima parte a acestui an, creditul extrem de scump nu mai avea o cerere calificată din partea agenților economici, dar și a populației.

În aceste condiții dificile, încheierea unor acorduri de finanțare cu organismele internaționale: FMI, UE, BERD și BEI a devenit o prioritate absolută. Suplimentar s-au încheiat și acorduri de tipul *gentlemen's agreement* cu 9 mari bănci internaționale ce au

subsidiare în România, ca acestea să păstreze nivelul liniilor de finanțare și să sprijine, în continuare, economia și populația prin acordarea de credite în condiții rezonabile. În același timp BNR a adoptat măsuri adecvate în vederea:

- reducerii cu 2 puncte procentuale a rezervelor minime obligatorii (RMO) în lei;
- creșterii dobânzilor plătite pentru aceste rezerve;
- efectuarea de operațiuni bilaterale de refinanțare a băncilor comerciale: *repo*, *swap* valutar etc.;
- utilizarea unei părți din rezervele valutare pentru calmarea cursului de schimb valutar;
- reducerea progresivă a dobânzii de politică monetară de la 10,25% la 9,50% pe an.

Ca urmare a acestor măsuri concertate la nivel național, dobânzile interbancare au scăzut la cca.10-11,3% în prezent, iar creditarea a început să fie reluată la scară din ce în ce mai largă.

O parte a indicatorilor macroeconomici a evoluat într-o direcție pozitivă:

- deficitul de cont curent a scăzut de la 14% în 2007, la 12% în 2008 și la cca.8% cât se estimează pentru 2009;
- inflația descrește de la 7,5% în 2008 la 6,45% la finele lunii aprilie 2009, estimându-se pentru finele acestui an un nivel de cca. 5,5%;
- riscul de țară - *credit default swap (CDS)* – a ajuns în prezent la cca.3,5% cu consecințe directe în reducerea costurilor de finanțare externă.

În aceste condiții creditul bancar a evoluat conform Tabelului 2

Evoluția creditului bancar (mld.lei)

Tabelul 2

Nr. crt.		Solduri 31.03.2008	la data 31.12.2008	de: 31.03.2009	col.4/col.3 în procente
0	1	2	3	4	5
1	Total credite acordate clientelei bancare	168,0	202,9	207,5	102,3
2	Din care: populație	79,7	99,3	101,3	102,0
3	persoane juridice	88,3	103,6	106,2	102,5
4	Provizioane	4,4	7,6	10,3	234,1
5	Credite restante și îndoielnice	0,5	1,0	1,7	170

Sursa: BNR

Remarcăm, astfel, că în termeni nominali în primul trimestru din 2009 volumul creditului crește cu 2,3%, însă având în vedere deprecierea leului cu cca.6% în aceeași perioadă, ce afectează creditele în valută (în medie 60%) putem spune că înregistrăm o ușoară diminuare a volumului creditării, situație explicabilă în condițiile arătate. În schimb, constatăm o creștere accelerată a volumului de provizioane – cu 134% doar în trim.I 2009 – consecință a deteriorării mediului economic afectat de criză.

Cu toate acestea, apreciem că până la finele anului curent creditarea bancară va cunoaște o creștere, în termeni reali, de cel puțin 10% comparativ cu anul precedent. Avem în vedere câteva argumente:

- Efectele pozitive ale încheierii acordurilor cu organismele internaționale, prin care România va obține credite de cca. 20 mld. euro, în condiții avantajoase de dobândă;
- Măsurile anticriză adoptate la nivel național, inclusiv cele ce privesc relansarea activității imobiliare;
- Tendința de reducere progresivă a dobânzilor bancare;
- Măsurile ce vor fi adoptate de BNR pe linia reducerii dobânzii de politică monetară și a nivelului rezervelor minime obligatorii;
- Dependența mai redusă a economiei țării noastre de nivelul exporturilor, în raport cu alte țări central-europene:
 - România – pondere exporturi în PIB 30%
 - Polonia - pondere exporturi în PIB 40%
 - Cehia - pondere exporturi în PIB 75%
 - Ungaria - pondere exporturi în PIB 80%
- Intermedierea financiară mai redusă, ceea ce înseamnă potențial de creștere a creditării bancare:
 - România, intermediere financiară 38%
 - Cehia, intermediere financiară. 49%
 - Polonia, intermediere financiară 49%
 - Ungaria, intermediere financiară 66%
- Creșterea gradului de utilizare a fondurilor europene ce necesită și credite bancare pentru cofinanțarea proiectelor eligibile.

Am enumerat doar câteva argumente care, în opinia noastră, pot contribui la atenuarea efectelor crizei economice și financiare și, ca atare, la menținerea rolului important pe care instituțiile de credit îl au în sprijinirea acestor eforturi.

Pe de altă parte, considerăm că probabilitatea unei crize de lichiditate în sistemul bancar din România este redusă, iar deprecierea cursului de schimb și-a consumat deja cea mai mare parte din potențial, cu efecte pozitive în ajustarea deficitului de cont curent.

În final, vom face câteva considerații cu privire la accesibilitatea clienților băncilor la creditare. În actualul context de criză, accesul la orice resursă, inclusiv la cea financiară, este mai dificil, iar resursele sunt mai scumpe. De aceea, eligibilitatea oricărui client este atent evaluată de bancă, iar stabilirea profilului de risc reprezintă o necesitate absolută.

Am remarcat mai sus creșterea sensibilă a provizioanelor bancare pentru acoperirea riscurilor de neplată și, drept urmare, băncile sunt prudente în activitatea de creditare. Aceasta nu înseamnă, în nici un caz, stoparea sau blocarea creditării ci doar o abordare mult mai selectivă a solicitărilor de credite pentru a fi asigurate șansele rambursării la timp, pe seama unei activități economice sănătoase. Apoi, diminuarea dobânzilor și a celorlalte costuri de creditare, constituie un proces în curs ce depinde atât de evoluția pozitivă a indicatorilor macroeconomici, cât și de acțiunile specifice ale fiecărei bănci în contextul unei concurențe loiale.

Capitalul cel mai de preț al băncilor îl constituie *încrederea*. Câtă vreme deponenții vor avea siguranța că o bancă le gestionează în mod responsabil și eficient resursele, aceștia vor continua să economisească.

În același timp, clienții ce contractează credite trebuie să dobândească încrederea băncii că banii împrumutați sunt utilizați eficient, iar la scadență vor fi restituiți împreună cu costurile aferente.

Consider că o atitudine echilibrată a fiecărui actor de pe scena economică românească asigură premisele unei activități bancare prudente și sănătoase într-un context extrem de dificil: criza economică și financiară globală.

Bibliografie

- BloomBiz (30 Septembrie 2008). *De la credite "subprime" la criza financiară, 20 de luni care au zguduit economia lumii*. Disponibil la adresa: <http://www.bloombiz.ro/international/de-la-credite--subprime--la-criza-financiara-20-de-luni-care-au-zguduit-economia-lumii>
- BNR: *Informații financiare*. Site-ul Băncii Naționale a României: <http://www.bnro.ro>
- Brooks, R. & Simon, R. (December 3, 2007). *Subprime Debacle Traps Even Very Credit-Worthy: As Housing Boomed, Industry Pushed Loans to a Broader Market*. *Wall Street Journal*, at A1
- Wall Street (18 noiembrie 2008). *Agențiile de rating, puse la zid. România este o țară investment grade*. Disponibil la adresa: <http://www.wall-street.ro/slideshow/Economie/53411/Efectele-crizei-vor-persista-inca-1-2-ani-in-Romania/2/Agentiile-de-rating-puse-la-zid-Romania-este-o-tara-investment-grade.html>